

Seletuskiri
Vabariigi Valitsuse protokollilise otsuse „Arengukava „Eesti Digiühiskond 2035“
kinnitamine“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus ja eelnõu eesmärk

Lähtudes riigieelarve seaduse §-dest 19 ja 20 ja Vabariigi Valitsuse 19.12.2019.a määruse nr 117 „Valdkonna arengukava ja programmi koostamise, elluviimise, aruandluse, hindamise ja muutmise kord“ § 2 lg 3, teeb Justiits- ja Digiministeerium Vabariigi Valitsusele ettepaneku kinnitada arengukava „Eesti digiühiskond 2035“ muudetud kujul.

Arengukava „Eesti Digiühiskond 2030“ (edaspidi DÜAK) esimene versioon kiideti Vabariigi Valitsuse poolt heaks 7. oktoobril 2021. Muutused info- ja kommunikatsioonitehnoloogia maailmas toimuvad kiiresti, mistõttu on arengukavas ette nähtud põhjalik ülevaatamine ja vajadusel uuendamine kahel korral kehtivusperioodi jooksul: 2024. aasta alguses ja 2027. aasta lõpuks. 2024. aasta alguses algatati arengukava ülevaatamise ja uuendamise protsess ning selle tulemusena esitatakse Vabariigi Valitsusele ettepanek arengukava muutmiseks ning pikendamiseks aastani 2035, mis võimaldab strateegilise vaatega katta ka Euroopa Liidu järgmise finantsperioodi 2028-2034.

DÜAK on digiühiskonna valdkonna strateegilise planeerimise alusdokument ning sisaldab visiooni ja tegevusplaani, kuidas Eesti majandust, riiki ja ühiskonda digitehnoloogia abil järgmise kümnendi jooksul edasi arendada.

Eesti digiühiskonna 2035. aasta visioon on olla hukukindlalt vaba maailma juhtiv tehisarupõhine riik, kus ökonoomne riigihaldus, õigusruumi ja tehnoloogiate julge uuendamine ning laiahaardeline küberkerksus toetavad inimese heaolu ja majanduse hüppelist arengut ning tagavad digiriigi toimimise igas olukorras.

Lähtuvalt visioonist on digiühiskonna arendamise eesmärk jaotunud neljaks alaeesmärgiks:

1. Turvaline, personaalne, kratiiväeline ja vabadusi hoidev digiriik
2. Eesti on maailma kõige vabam, isetoimivam ja inimeste endi kontrolli all olev tehisaru kasutav riik
3. Turvaline ja kaitstud küberruum
4. Ülikiirete ühendustega Eesti

Eesti digiriik toetub usaldusele, riigipoolse andmekasutuse kontrollitavusele, koostööle, avatusele, heale andmekirjaoskusele, laialt omaks võetud digipädevustele ning digiteemade tippkompetentsidele avalikus sektoris.

Arengukava uuendamise on heaks kiitnud arengukava juhtkomisjon 12.04.2024 toimunud kohtumisel ning Vabariigi Valitsus 23.05.2024. Uuendatud versiooni tutvustati 8.12.2025 toimunud arengukava juhtkomisjoni kohtumisel, millele järgnes ametlik kooskõlastusring eelnõude infosüsteemis.

1.2. Arengukava nimetus ja planeeritud kestus

Arengukava nimetus, Digiühiskonna arengukava „Eesti Digiühiskond“ jääb samaks, kuid arengukava kestvust pikendatakse aastani 2035.

1.3. Arengukava muutmise eesmärk ja vajaduse põhjendus

Strateegia “Eesti 2035”¹ ja hetkel kehtiva arengukava “Eesti digiühiskond 2030”² peamisteks eesmärkideks on järjepidev liikumine aruka, hooliva, koostööle orienteeritud ja uuendusmeelse ühiskonna ja tõhusa ning turvalise riigivalitsemise poole.

DÜAKi elluviimine on toimunud digiühiskonna programmi kaudu ning elluviimist on seiratud iga eelneva aasta kohta koostatud tulemusaruande kaudu. Alates arengukava vastuvõtmisest 2021. aastal on ellu viidud mitmeid olulisi tegevusi digiühiskonna arendamiseks. Näiteks on astutud olulisi samme sündmuspõhiste ja proaktiivsete teenuste pakkumisel. Arengukava uuendamise seisuga on kasutusele võetud kaheksa sündmusteenust, mis hõlmavad olulisi elusündmusi alates lapse sünnist kuni pensionini. Teenustega rahulolu on arengukava kehtivuse perioodil märkimisväärselt kasvanud, tõustes 69%-lt 2021. aastal 82%-ni 2024. aastal. Avalike teenustega rahulolu poolest on Eesti OECD riikidest teisel kohal³. Eesti e-riik pakub 100% avalikest teenustest digitaalselt. 2024. aasta lõpus lansseeriti riiklik mobiilirakendus, mis parandab veelgi teenuste leitavust ja kasutusmugavust. Andmete ja tehisaru kasutuselevõttu riigiüleseks koordineerimiseks koostati andmete ja tehisintellekti valge raamat 2024-2030, ning keskenduti seal toodud tegevuste elluviimisele. Tehisaru laialdasemat kasutuselevõttu avalikus sektoris toetati läbi kratitoe portfelli ning lisaks on astutud samme tehisaru kasutamise läbipaistvuse tagamiseks. Prioriteetse suunana panustati generatiivse tehisaru kasutuselevõttu avalikus sektoris, sh toetati asutustes katseprojektide läbiviimist. Paranenud on andmehalduse kompetents ja korraldus avalikus sektoris, nt on perioodi jooksul märkimisväärselt paranenud avaandmete kättesaadavus, mis võimaldab paremat andmepõhist otsustamist ja soodustab innovatsiooni nii avalikus kui ka erasektoris. 2024. aastal otsustas Vabariigi Valitsus, et andmejälgija rakendamine muutub kohustuslikuks, tagades kodanikele parema ülevaate nende andmete kasutamisest. Lisaks on andmenõusolekuteenust kasutatud 2024. aastaks enam kui 1 000 000 korral, võimaldades inimestel oma andmeid turvaliselt jagada erasektoriga.

Ühenduvuse valdkonnas oli 2024. aasta lõpuks 81% Eesti ettevõtetest ja kodumajapidamistest võimalus liituda väga suure läbilaskevõimega võrkudega. Uue toetusmeetme abil anti 598-le aadressile valguskaabelvõrguga liitumisvõimalus ning jõudis lõpuni kogukonna lairibavõrkude toetusmeetme pilootprojekt, mille tulemusel rajasid 5 küla enda initsiatiivil ja riigi toetusel valguskaabelvõrgu 100-le aadressile.

Küberturvalisuse ja taristu valdkonnas on fookuses olnud küberturvalisuse arengu strateegiliste suundade uuendamine, baasvõimekuse kasvatamine ja hukukindlus. Küberturvalisuse mõõdiku järgi oli 2024. aastal inimeste usaldus avalike e-teenuste vastu 91,8 protsenti, mis on võrreldes sellele eelnenud aastaga pisut tõusnud. Kuigi sihttasemest on see madalam, siis järjepidevat usalduse hoidmist üle 90 protsenti saab lugeda positiivseks. Suurem langus toimuski 2023. aastal seoses julgeolekuolukorra muutuse ja inimeste teadlikkuse suurenemisega küberturvalisusest. Hoolimata olukorrast on Eesti e-teenused toiminud tõsisemate häireteta ja

¹ Riigi pikaajaline arengustrateegia „Eesti 2035“: https://valitsus.ee/sites/default/files/documents/2021-06/Eesti%202035_PUHTAND%20%C3%9CLDOSA_210512_1.pdf

² Digiühiskonna arengukava: <https://www.mkm.ee/digiriik-ja-uhenduvus/digiuhiskonna-arengukava-2030>

³ OECD uuring: [Eesti on turvaline riik ning elanikud väärtustavad enim neile pakutavaid avalikke teenuseid | Riigikantselei](#)

üldine toimepidevus paranenud. Muutunud geopoliitilise olukorra ning küberintsidentide arvu kasvu taustal on fookus olnud eelkõige küberturvalisuse taseme ühtlustamisel ja hukukindluse tagamisel ning toimekindluse suurendamisel. Samuti on toetatud küberturvalisuse taseme ühtlustamiseks kohalikke omavalitsusi ning haridussektorit infoturbemeetmete kaardistamisel ja rakendamisel. Lisaks on astutud samme, et küberturvalisuse riiklik juhtimine, korraldamine ja koordineerimine oleksid selge, ajakohane ja tõhus. Olukorras, mil globaalne julgeolekuolukord on märgatavalt halvenenud, on fookus seatud eelkõige julgeoleku ja turvalisuse kindlustamisele.

Arengukava "Eesti Digiühiskond 2030" raames paika pandud visioon on lai ja põhjalik, ent arengukava elluviimise ajal on toimunud mitmeid pöördelisi muudatusi nii tehnoloogiamaaailmas kui ka geopoliitilises olukorras, mis on muutnud esialgu planeeritud tegevuste suunda või rõhuasetusi ning seetõttu on vajalik ka mitmete tegevuste ümber mõtestamine ning uute lisamine.

Kui varem on digiriigi arendus keskendunud eeskätt riigihalduse tõhususele digitaliseerimise kaudu, siis digiriigi järgmine arenguhüpe keskendub tehisaru süsteemsele arendamisele ja kasutuselevõtule. See suund võimaldab leevendada rahvastiku vananemise ja tööealise elanikkonna vähenemisega seotud globaalseid ja kohalikke trende, vähendada avaliku sektori kulusid teenustes, arendustes ja protsessides ning anda hoogu riigi konkurentsivõimele ja majandusele. Tehisaru võimaldab teha vähemate inimestega rohkem, targemalt ja suurema lisandväärtusega tööd. Samas on tehisaru kasutamisel vajalik nii regulatiivselt kui ka tehnoloogiliste vahendite kaudu tagada, et Eesti inimestel on kontroll oma andmete üle ning kõik tehisaru kasutusega tehtud otsused on läbipaistvad, nende otsustuskäiguga on võimalik tutvuda ja seda vaidlustada. Samuti on oluline tagada riigis suverääne arvutusvõimsus, mis võimaldaks arendada ja käitada kõrge mõjuga tehisarumudeleid.

Tõhususe kõrval keskendutakse teise suure teemana varasemast rohkem digiriigi kriisi- ja hukukindlusele, arvestades tänast geopoliitilist olukorda. Digiriigi keskseks väärtuseks on teenuste usaldusväärne ja turvaline toimimine igas olukorras. Aastaks 2035 toetuvad üleriigilised kriitilised teenused pilvelahendustele, mida rakendatakse kooskõlas andmete tundlikkuse, julgeolekuvajaduste ja riikliku andmesuveräänsuse põhimõtetega.

Eeltoodust lähtuvalt on DÜAK uuendamise eesmärk:

1. Tuua ühes arengukavas ühise visiooni alla kokku **uute valdkonnaspetsiifiliste strateegiate** (personaalne riik, andmed, tehisaru, küberturvalisus, elektrooniline identiteet jt) eesmärgid ning siduda need arengukava tegevustega.
2. Prioriseerida uusi käsitlemist vajavaid teemasid, mis on selgunud arengukava vastuvõtmise järgselt, sh **riigi IKT taristu hukukindlus, andmed ja tehisaru ning nendega seotud privaatsuskaitse ja põhiõiguste tagamine, arvutusvõimsus ja tehisaru gigatehase haru, IKT keskem juhtimine ja konsolideerimine, digi- ja küberoskused, sh andmekirja ja tehisaru oskused, küberturvalisuse ning digitaalse taristu areng.**
3. Sõnastada Eesti jaoks siduvad eesmärgid ja tegevuskava Eesti digiühiskonna arendamiseks vastavalt 2021. aastal kokku lepitud **Euroopa Liidu digikümnendi** eesmärkidele.⁴
4. Lähtuvalt eesmärgi punktist 2. uuendada info selle kohta, milliste **eesmärkide, tegevuste, mõõdikute ja standardite** täitmise kaudu 2035. aastaks seatud visiooni

⁴ ELi digikümnend: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/europes-digital-decade>

suunas liigutakse; millised on verstepostid aastate lõikes ning milliseid investeeringuid nende eesmärkide elluviimine nõuab.

5. Uuendada **DÜAKi struktuuri**, mis toetaks valdkonna strateegilist planeerimist ja juhtimist, seda nii valdkonna tervikvaatest kuni allasutuste teenusteni välja. Tegemist on horisontaalse valdkonnaga, kus erinevate eesmärkide saavutamisele aitavad kaasa ka teised valitsemisalad, seetõttu on ka uuendatud versioonis toodud erinevate osapoolte rollijaotus.

1.4. Eelnõu ettevalmistajad

Arengukava uuendamise eelnõu ja seletuskirja on koostanud Justiits- ja Digiministeeriumi (edaspidi JDM) digiriigi arengu osakonna strateegiajuht Anni Lehari (5342 5363, anni.lehari@justdigi.ee), digiriigi poliitika ja arenduse talituse juhataja Birgit Lüüs-Jakobs (5887 9323, birgit.luus-jakobs@justdigi.ee) ja digiarengu valdkonna strateegiajuht Anna-Liisa Pärnalaas (5663 8097, anna-liisa.parnalaas@justdigi.ee). Eelnõu valmimisse on sisuliselt panustanud digiriigi ning digitaristu- ning küberturvalisuse osakondade talitused.

Eelnõu ja selle lühiversiooni on keeleliselt toimetanud Justiitsministeeriumi õiguspoliitika osakonna õigusloome korralduse talituse toimetaja Merike Koppel (58569469, merike.koppel@justdigi.ee).

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Arengukava põhidokument koosneb järgmistest osadest:

1. Eessõna
2. Eesti digiühiskond 2035 üld- ja alaeesmärgid
3. Praegune kontekst: uus ajastu ja kasvanud kaitsevajadus
4. Põhimõtted
5. Alaeesmärk 1: turvaline, personaalne, krativäeline ja vabadusi hoidev digiriik
6. Alaeesmärk 2: maailma kõige vabam, isetoimivam ja inimeste endi kontrolli all olev tehisaru kasutav riik
7. Alaeesmärk 3: turvaline ja kaitstud küberruum
8. Alaeesmärk 4: ülikiirete ühendustega Eesti
9. Teiste valdkondade kaasatus ning ootused neile
10. Olulisemad rollid ja tegevused arengukava elluviimisel
11. Digiühiskonna arengukava juhtimis- ja rakenduskorraldus
12. Maksumuse prognoos

Arengukaval on järgmised lisad:

- Lisa 1. Mõisted
- Lisa 2. Olukorra analüüs
- Lisa 3. Seonduvad arengukavad, seos üleriigilise planeeringu ning EL õigusega
- Lisa 4. Mõjuanalüüs
- Lisa 5. Ülevaade valdkonna arengukava mõõdikute metoodikast ja allikatest
- Lisa 6. Kaasamine

Peatükis „Eesti digiühiskond 2035 üld- ja alaeesmärgid“ kirjeldatakse valdkonna visioon aastani 2035 ning antakse ülevaade arengukava üld- ja alaeesmärkidest.

Peatükis „Tänane kontekst: uus ajastu ja kasvanud kaitsevajadus“ antakse ülevaade digiühiskonna arengu n-ö suurest pildist. Võrreldes 2021. aastal kinnitatud versiooniga on

vähem keskendunud sellele, et selgitada tehnoloogia arengut, kuivõrd selles valdkonnas (eriti just andmete ja tehisaru, kvantarvutuse jm) toimuvad hetkel muutused nädalatega ning hetkeolukorra detailne kirjeldus vananeks väga kiiresti. Seetõttu tuuakse peatükis välja digiühiskonna tegevuskeskkonna neli olulist mõjutegurit, mida tuleb edasiste tegevuste planeerimisel arvestada, kuid mille tegelikku ulatust ja suunda aastani 2035 saab hetkel ainult erinevate tulevikustsenaariumite abil tuletada, kuid mitte prognoosida.

Peatükis „Põhimõtted“ loetletakse olulisemad põhimõtted, mida digiühiskonna arendamisel peab alati arvesse võtma. Lisaks 2021. aastal kinnitatule on lisatud taristu ja teenuste katkematu toimepidevus, elukestev digipädevus, rahvusvaheline maine ning läbipaistvus ja arusaadavus – see tähendab, et Eesti digiriik, sh tehisarulahenduste kasutamine, peab olema arusaadav ja läbipaistev igale inimesele.

Alaeesmärkide peatükkides kirjeldatakse nelja valdkonna – teenused, tehisaru, küberturvalisus ja ühenduvus – oodatavad tulemused, tegevused nende saavutamiseks ning mõõdikud. Tulevikustsenaariumite abil kirjeldatakse, milline on soovitud tulemus.

Alaeesmärki „Turvaline, personaalne, krativäeline ja vabadusi hoidev digiriik“ on eelnõu koostamise käigus kõige enam muudetud. Varasemalt oli esimese alaeesmärgi all kajastatud nii teenuste vaade kui ka tehisaru kasutuselevõtt, kuid arvestades tehisaru kasutuselevõtiga seonduvate arenguhüpete ulatust ning potentsiaali, ohte ja selleks vajaminevat ressursi, on oluline tuua tehisaru kasutuselevõtt välja eraldi alaeesmärgina nr 2. Esimese alaeesmärgi all on sihiks, et Eesti digiriigis oleksid turvalised, personaalsed, krativäelised ja sündmuspõhised avalikud teenused. Teenuste endi korralduse osas on seatud eesmärgiks, et see oleks pragmaatiline ja mõistlik, tuginetakse tõhusale andmekorraldusele, IKT-juhtimine on keskselt koordineeritud ning taristu hukukindel. Selleks on oluline tagada selge ja vabadusi hoidev õigusruum, andmete taaskasutatavus, elanikkonna digipädevuste pidev aja- ja asjakohastamine, tugevad eksperdid ning nende järelkasv kõigis sektorites.

Eelnõus esimene peatükk koosneb neljast alajaotusest:

1. Personaalne riik ja kasutajakesksed teenused
2. Toimepidev, turvaline ja pragmaatiline teenuskorraldus
3. Digiriigi arengu strateegiline juhtimine
4. Digiriigi arenguks vajalikud oskused ja teadmised

Alaeesmärgi “Maailma kõige vabam, isetoimivam ja inimeste endi kontrolli all olev tehisaru kasutav riik” eesmärk on tagada, et Eestis rakendatakse andmeid ja tehisaru inimkeskselt, turvaliselt ja nutikalt kõigis sektorites ning eluvaldkondades ning toetatakse andmemajanduse arengut.

Peatükk koosneb kolmest alajaotusest:

1. Andmepõhine ühiskond
2. Tehisaru laialdane kasutuselevõtt
3. Lähtume põhimõttest „Vaba inimese vaba valik“

Alaeesmärgi „Turvaline ja kaitstud küberruum“ eesmärk on turvaline ja usaldusväärne Eesti küberruum. Küberturvalisuse valdkonna peatükki on uuendatud vastavalt 2024. aastal valminud küberturvalisuse valgele raamatule [„Läbivalt IT-vaatlikum Eesti“](#).

Küberturvalisuse peatükk koosneb kolmest alajaotusest:

1. Riikliku küberturvalisuse areng on juhitud sidusalt ja selgelt.

2. Kogu ühiskonna kerksust (säilenõtkust) suurendatakse teaduspõhiselt ja tulevikukindlalt
3. Turvaline küberkeskkond

Alaeesmärgi „Ülikiirete ühendustega Eesti“ peatükis on seatud siht aastaks 2035, kus Eestis on asukohast sõltumata kättesaadav ülikiire, usaldusväärne ja taskukohane sideühendus, mis võimaldab luua ja kasutada uudseid teenuseid. Peatükk koosneb kolmest alajaotusest:

1. Ajakohase ja ettevaatava regulatiivse keskkonna loomine
2. Ülikiirete sidevõrkude arendamise hoogustamine
3. Sidetaristu toimepidevuse ja turvalisuse kindlustamine

Digiühiskonna 2035. aasta visiooni saavutamiseks on vajalik ka teiste valdkondade panus ja need seoses on kirjeldatud **peatükis „Teiste valdkondade kaasatus ning ootused“**. Teistelt valdkondadelt oodatakse, et nad rakendaksid tehisaru ja andmepõhiseid lahendusi süsteemselt ning strateegiliselt, toetades avalike teenuste kvaliteedi ühtlustamist ja dubleerimise vähendamist. Kõik asutused peavad kavandama, kuidas nad võtavad kiiresti ja süsteemselt kasutusele uued tehnoloogiad (eelkõige just tehisaru ja andmevahetuslahendused), tagades samal ajal infoturbe ja riskide teadliku juhtimise. Peatükis on toodud ka ootus, et avalikus sektoris rakendatakse õigusaktide eelnõudele tehisaru abil täiendavat kontrolli. Oluline on uute tehnoloogiate kasutuselevõtu puhul ka keskkonnasäästlikkus ja loodushoid, st asutused peavad mõõtma ja vähendama IKT-ökojalajälge (kliima- ja keskkonnajalajälje mõõtmise raames) ning kasutama energiatõhusaid ja keskkonnasäästlikke tehnoloogiaid. Lisaks eeldatakse andmete elukaare terviklikku haldamist, sh andmekogude omavahelise dubleerimise vältimist ning erasektori senisest laiemat kaasamist avalike digiteenuste osutamisse kõikjal, kus see on võimalik ja strateegiliselt põhjendatud.

Vastavalt Eesti arengukavade koostamise korraldusele on siin tegemist digiühiskonna visioonist tõukuva tellimusega ja ootusega teiste poliitikameetmete sisu ja suuna osas. Need loovad aluse arengukavade elluviimisel ja uuendamisel seisukohtade esitamiseks ning tegevuste koordineerimiseks asutuste vahel.

Peatükis „Olulisemad rollid ja tegevused arengukava elluviimisel“ on välja toodud rollijaotus ja tegevused, mida teised ministeeriumid (nii koostöös JDMiga kui iseseisvalt) viivad ellu ning mis panustavad olulisel määral arengukava eesmärkide täitmisesse.

Peatükis „Digiühiskonna arengukava juhtimis- ja rakenduskorraldus“ kirjeldatakse, kuidas arengukava tegevusi ellu viiakse, mil moel käib arengukava ülevaatamine ja uuendamine ning kuidas tagatakse eri valdkondade ja asutuste vahel eesmärkide ja tegevuste koordineerimine.

Peatükist „Maksumuse prognoos“ saab ülevaate arengukava kulude koguhinnangust (ilma käibemaksuta), mis on vajalikud selleks, et tagada digiühiskonna arengukava eesmärkide saavutamiseks tegevuste piisav rahastus digiühiskonna programmis. Maksumuse prognoosi peatükk keskendub nendele kuludele, mis kajastuvad JDMi eelarves, sh edasiantavad toetused, nt valdkondlike digipöörete vahendid).

Lisades on lahti kirjeldatud arengukava eelnõus kasutatavad mõisted, täpsem olukorra analüüs, seosed teiste arengukavadega, mõjuanalüüs, esitatud ülevaade valdkonna arengukava mõõdikute metoodikast ja allikatest ning antud ülevaade partnerite ja sidusrühmade kaasamisprotsessist arengukava uuendamisel.

Lisaks sisaldab Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm mitmeid olulisi DÜAKi tegevussuundadega haakuvaid ülesandeid ja kohustusi. Aastatel 2025-2027 planeerivad kõik valitsemisalad koalitsioonileppe (2025–2027) kohaselt eelarve ja tegevused järgmisteks üleriigilisteks sammudeks: üleriigiliste kriitiliste teenuste pilves käideldavaks muutmine; küberjuhtimiskeskuse funktsionaalsuse üleriigiline konsolideerimine; tehisaru laialdane kasutuselevõtt avalikus sektoris; suveräänse tehisarutaristu ja -võime loomine; andmejälgija kasutusele võtmine; ühekordse andmeküsimise printsiibile üleminek (andmekorje dubleerimise vähendamine), lähtudes kasutajate vajadustest; andmete ja andmetöötluse kvaliteedi parandamine, lähtudes kasutajate vajadustest; tehisaru kasutamisel Euroopa Liidu AI-määruse nõuete järgima hakkamine; IT-majade konsolideerimise analüüsis osalemine ja ühtse juhtimismudeli kasutusele võtmine; kesksetele arvutitöökohtadele üleminek tegevuskava järgi (v.a Kaitseministeerium, Siseministeerium ja Välisministeerium).

Otsuse eelnõu koosneb kolmest punktist:

1. Kinnitada „Digiühiskonna arengukava aastani 2035“ muudetud kujul.
2. Esitada „Eesti digiühiskond 2035 arengukava uuendamine” arutamiseks Riigikogule.
3. Justiits- ja digiminister Liisa-Ly Pakostal esindada Vabariigi Valitsust arengukava menetlemisel Riigikogus.

4. Protokollilise otsuse mõjud

Arengukava mõjud ilmnevad peamiselt järgmistes sihtrühmades:

- Eesti elanikud ja e-residendid ehk digiriigi ja sideteenuste kasutajad;
- erasektor;
- riigiasutused ja kohalikud omavalitsused.

Sotsiaalsed ja demograafilised mõjud - kasutajakesksete, personaalsete ja proaktiivsete digiteenuste arendamine vähendab elanike ja ettevõtjate halduskoormust, parandab ligipääsetavust ning suurendab rahulolu riigiga suhtlemisel. Sündmuspõhine ja proaktiivne lähenemine avalike teenuste pakkumisel võimaldab jõuda laiema sihtrühmani senisest lihtsamalt ja väiksema vaevaga. Teenuste sündmuspõhine ja asutusteülene korraldus toetab eelkõige haavatavaid sihtrühmi ning aitab ennetada probleeme, pakkudes lahendusi proaktiivselt, õigel ajal ja sobivas vormis. Usaldusväärsed digiriigi baasteenused, sh kaasaegsed eID-lahendused suurendavad turvatunnet digikeskkonnas.

Eesti digiriigi areng on muutnud riigi ja kodanike suhtluse kiiremaks ja mugavamaks, kuid toonud esile ka sotsiaalseid väljakutseid, eelkõige digilõhe ja turvalisuse küsimused. Kasutajakeskne ja kaasav teenuste arendamine ning digi- ja küberoskuste süsteemne edendamine on vajalikud, et tagada kõigile elanikkonnarühmadele võrdne ligipääs ja vältida sotsiaalset tõrjutust, eriti vanemaealiste seas. Selleks, et kõik ühiskonnagrupid saaksid digiühiskonnas võrdväärselt osaleda, on oluline tegeleda süsteemselt ka digi- ja küberoskuste arendamisega. Lisaks mõjutab digiriigi areng ka demograafilisi protsesse - e-residentsuse programm meelitab välisettevõtjaid, samas kui kaugelt ligipääsetavad digiteenused võivad elavdada maapiirkondi ja tasakaalustada linnastumist.

Ühenduvuse valdkonnas loovad arengukava tegevused eeldused taskukohaste sideteenuste pakkumiseks ja võimaldavad ka väiksema sissetulekuga elanikurühmadel saada osa infoühiskonna pakutavatest teenustest.

Mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele - tänu tegevustele küberturvalisuse valdkonnas on riigi julgeolek tagatud mõjusamalt ja tõhusamalt, sest küberturvalisus on selle oluline osa. Eesti

küberryüüü turvalisuse kõrge tase kasvatab Eesti usaldusväärsust ja tõsiseltvõetavust. Eesti hea maine küberturvalisuse valdkonnas annab Eestile võimaluse olulistes rahvusvahelistes küsimustes mõjule pääseda ja kaasa rääkida. Eesti küberturvalisuse kõrge tase aitab Eesti ettevõtetel oma tooteid ja teenuseid paremini müüa.

Digiteenuste pilvekõlbulikuks muutmine ja kriitilise taristu hajutamine suurendavad riigi vastupanuvõimet kriisidele, küberrünnetele ja füüsilistele ohtudele, vähendades sõltuvust üksikutest andmekeskustest ja territoriaalsetest asukohtadest. See võimaldab teenuste jätkumist ka taristu osalise hävimise, energiahäirete või sõjalise eskalatsiooni korral ning toetab kiiret taastumist. Pilvekõlbulikkus ja taristu hajutamine süvendavad sõltuvussuhete asemel partnerluspõhist koostööd liitlasriikidega, eelkõige Euroopa Liidu ja NATO raamistikus. Kriitilise digitaristu osaline paiknemine väljaspool riigi territooriumi eeldab selgeid rahvusvahelisi kokkuleppeid andmekaitse, suveräänsuse ja õigusruumi osas, mis omakorda tugevdab koostööd ja vastastikust usaldust.

Mõju majandusele - digiriigi arendamine (sh tehisaru järjest laialdasem kasutuselevõtt) suurendab avaliku sektori kuluefektiivsust ning loob ettevõtluskeskkonnale soodsad tingimused. Erasektori kaasamine avalike teenuste arendamisse soodustab innovatsiooni, GovTechi sektori kasvu, Eesti digilahenduste eksporti ning panustab seeläbi majanduskasvu. Eesti hea maine digiühiskonnana säilib ning selle tulemusel oleme eeskujuks ja väärtustatud partner rahvusvahelistes projektides ning suurenevad võimalused Eesti ettevõtetele ekspordiks. Selge õigusruum, andmete taaskasutatavus ja riigi kui platvormi põhimõtte rakendamine toetavad uute teenuste ja ärimudelite teket ning tugevdavad Eesti rahvusvahelist konkurentsivõimet.

Andmepõhine ühiskond ja tehisaru laialdane kasutamine on majanduskasvu, tootlikkuse ja halduskoormuse vähendamise keskne tegur ning oluline eeldus Eesti eesmärgile kahekordistada majandus aastaks 2035. Tehisaru ja andmete taaskasutus loovad uusi äri võimalusi, toetavad innovatsiooni ning suurendavad nii erasektori kui ka avaliku sektori tõhusust. Samas piirab Eesti majanduspotentsiaali praegu tagasihoidlik arvutusvõimekus ja andmetaristu, mis suurendab mahajäämuse riski tehisarupõhises innovatsioonis. Investeeringud suveräänsesse arvutusvõimsusse ja andmetaristusse toetavad majandusarengut, digisuveräänsust ning Eesti konkurentsivõimet Euroopa ja globaalses väärtusahelas. Strateegiline digi- ja küberoskuste arendamine, koostöö ning täiend- ja ümberõppevõimaluste tagamine toetavad innovatsiooni ja tagavad Eesti majanduse kestliku arengu.

Mõju elu- ja looduskeskkonnale - arengukava toetab keskkonnahoidu, vähendades füüsiliste lahenduste, paberikasutuse ja liikumisvajaduse kaudu tekkivat keskkonnamõju. Samuti on vaja digilahendusi endid nn rohestada – võtta kasutusele üha keskkonnahoidlikumaid lahendusi, mis tarbivad vähem ressursse. Positiivset mõju avaldab ka dubleerivate e-teenuste konsolideerimine ning kesksete lahenduste arendamine ja haldamine.

Mõju regionaalarengule - tänu avalike teenuste digiteeritusele on äärealadel elavatel inimestel aina parem ligipääs avalikele teenustele. Juurdepääsuvõrkude ja 5G baastaristu arendamisel on positiivne mõju regionaalarengule, parandades nii elukvaliteeti kui ka maapiirkondade konkurentsivõimet. Kvaliteetsete sideühenduste olemasolu kõikjal Eestis toetab inimeste kaugtöövõimalusi, parandab riigi pakutavate digiteenuste kättesaadavust ning suurendab tehnilist valmisolekut osaleda ka kaugõppes. Samuti kasvab maapiirkondade ettevõtete konkurentsivõime. Arengukavaga soodustatakse investeeringuid nii kaabelvõrkude ehitamiseks kui ka uue põlvkonna mobiilsidevõrkude (5G ja 6G) kasutuselevõtuks. Riiklike toetusmeetmete abil rajatavad juurdepääsuvõrgud ja 5G-baastaristu mõju regionaalarengule on

positiivne, parandades nii elukvaliteeti kui ka maapiirkondade konkurentsivõimet. Eraldi meetmed on ette nähtud ka selleks, et tagada toimepidevus ja kriisikindlus.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele – arengukava elluviimine aitab kaasa tõhusamale riigivalitsemisele. Teenusekorraldus ja juhtimine muutuvad selgemaks, suureneb kuluefektiivsus ning järjest enam tööprotsesse automatiseeritakse. See võimaldab vähendada tööjõusurvet ja suunata ressursse suurema lisandväärtusega tegevustesse. Kesksete platvormide, ühtsete standardite ja taaskasutatavate komponentide kasutamine aitab vähendada dubleerimist, tehnilist võlga ja pikaajalisi riske teenuste toimepidevusele.

Arengukava elluviimine aitab kaasa tõhusamale riigivalitsemisele ning elanike heaolu kasvule. Digiriigi ja tehisaru arendamise eesmärk on anda maksumaksjale rohkem väärtust sama raha eest. Tehisaru jt uued tehnoloogiad aitavad riigil toimida kiiremini, turvalisemalt ja kvaliteetsemalt väiksema halduskoormusega. Eestis, kus tööaliste inimeste arv väheneb, on eriti oluline, et avalikus sektoris teeksid inimesed neid ülesandeid, kus inimlik otsustus või panus on hädavajalik, ning toetavad ja rutiinsed tööd, automatiseeritud. Digiriiki investeerimine tähendab seega kulude kokkuhoidu mujal ja paremini toimivat riiki kõigile.

5. Protokollilise otsuse rakendamiseks vajalikud kulud

Arengukava maksumuse prognoos ehk elluviimise kuluvajaduse hinnang on ligikaudu 1,8 miljardit eurot perioodil 2026-2035. Arengukava elluviimist rahastatakse riigieelarve vahenditest (sh välisvahendid). Arengukava eelnõu koostamise hetkel toimub Euroopa Liidu 2028+ finantsperioodi planeerimine, millele arengukava annab strateegilise raami, kuid täpset eelduslikku välisvahendite mahtu järgmisel perioodil hetkel prognoosida ei ole võimalik. Eelduslikult on digiühiskonna arengukava rakendamiseks vajalik vähemalt käesoleva perioodiga samas mahus Euroopa Liidu vahendite kasutuselevõtt.

6. Protokollilise otsuse jõustumine

Korraldus jõustub üldises korras.

7. Huvigruppide kaasamine ja eelnõu kooskõlastamine

Arengukava muutmisevajaduse hindamise protsessi kaasati partnereid ja eksperte nii avalikust sektorist, erasektorist ja vabaühendusi. Arengukava muutmisevajadusteks ei tellitud eraldi hindamist analüütilise tööna, kuid puudused on ilmsed seoses toimunud tehnoloogiliste ja geopoliitiliste murrangutega. Täiendavalt viidi muutmisevajaduse välja selgitamiseks läbi ekspertintervjuusid ning temaatilisi töötubasid.

Lisaks DÜAK uuendamise ettevalmistamisele koostati 2023 – 2024 erinevad valdkondlikud valged raamatud ning muud strateegilised dokumendid, mille koostamisel on kaasatud vastava valdkonna partnereid. Olulised osapooled olid kaasatud erinevate tasandite koostöövormides ja võrgustikes, kus arengukava uuendamist arutati ühiselt ja teemapõhiselt.

Sisendi kogumiseks viidi partnerite seas läbi küsitlus, et saada tagasisidet valdkonna arengutest, nende mõjudest ning ettepanekuid, kuidas neid teemasid arengukava tasemel kajastada ja juhtida. Täiendavalt viidi läbi neli töötuba: personaalse riigi, digioskuste, regionaalse digivõimekuse ning side ja ettevõtluse teemadel.

Riigikantseleile esitleti arengukava uuendamise ettepanekut eelkonsultatsiooni saamiseks enne 12.04.2024 juhtkomisjoni toimumist. Samuti on Riigikantselei arengukava juhtkomisjoni liige. Riigikantselei mitteametlike ettepanekutega eelnõu koostööstusringilt detsembris 2025 on uuendamise ettepanekus arvestatud.

Pikemat arengukava eelnõud tutvustati juhtkomisjonile 16.12.2024 ning küsiti ka kirjalikku tagasisidet. Enne avalikku koostööstust ja konsultatsiooni viidi ettepanekud eelnõusse sisse. Uuemat, lühendatud eelnõu versiooni, tutvustati 8.12.2025 toimunud arengukava juhtkomisjoni ja haldusalade IT juhtide võrgustiku ühisel kohtumisel.

DÜAK 2035 eelnõu esitati perioodil 9.12.2025 - 22.12.2025 eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu koostööstamiseks kõikidele ministeeriumitele ja Riigikantseleile ning lisaks ka Eesti Linnade ja Valdade Liidule, Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidule, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile, Eesti Asutajate Liidule, Eesti Töandjate Keskkliidule, Statistikaametile, Andmekaitse Inspeksioonile, Riigi Infokommunikatsiooni Sihtasutusele, Riigi Infosüsteemi Ametile, Riigi Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia Keskusele.

Eelnõu koostööstasid seonduvate täiendusettepanekutega Eesti Linnade ja Valdade Liit, Kliimaministeerium, Kultuuriministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Rahandusministeerium, Siseministeerium ja Sotsiaalministeerium. Lisaks saatsid oma arvamuse Riigikantselei, Haridus- ja Teadusministeerium, Välisministeerium, Andmekaitse Inspeksioon, Riigi Infosüsteemi Amet, Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskus, Statistikaamet ja Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit. Koostööstused ja ettepanekud ning nendega arvestamine on kirjeldatud koostööstustabelis.

Kaasamise ülevaade on leitav: [Arengukava uuendamine 2024 | Justiits- ja Digiministeerium](#)